

УДК 339.187.62

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОГО ЛІЗИНГУ

С.К. АМЕЛІН

Державна науково-навчальна установа Науково-дослідний фінансовий інститут «Академія фінансового управління» Міністерства фінансів України

У статті проаналізовано сучасні підходи до визначення сутності фінансового лізингу, проведено аналіз наукових праць стосовно економічної та правової природи лізингових відносин. Досліджено схожі та відмінні риси фінансового лізингу з кредитними, товарними, орендними та інвестиційними відносинами. Обґрунтовано доцільність відмежування відносин фінансового лізингу від схожих за змістом цивільно-правових відносин. Сформовано визначення та наведено ряд критеріїв за якими доцільно визначати відносин фінансового лізингу

Постановка завдання

На сьогодні в багатьох країнах з розвинутою ринковою економікою фінансовий лізинг став дієвим інструментом фінансування програм оновлення та розширення основних засобів підприємств. Проте для України явище лізингу є порівняно новим та недостатньо вивченим. Це спричинює неадекватне сприйняття його переваг вітчизняними підприємцями та державними установами.

В свої працях сучасні науковці не є однастайними у визначенні поняття лізингу та трактуванні його сутності і природи. Розбіжність у поглядах на те що саме становить лізинг, пов'язана з різним баченням історії виникнення та розвитку лізингу.

І хоча організаційно-економічний механізм лізингу, властиві йому елементи у вигляді орендних відносин людство достатньо ефективно використовувало на всіх етапах свого розвитку за різноманітних форм виробництва, економічна сутність лізингу протягом тривалого часу залишається спірною. Зміст і роль його в теорії й практиці різних країн трактується по-різному, а інколи і суперечливо. Різні джерела дають різні визначення терміну «лізинг», але вони не завжди повні, інколи обмежені і не враховують всіх граней прояву цієї нової форми господарювання.

Об'єкти та методи дослідження

У зарубіжних та перекладних виданнях лізинг розглядається такими авторами, як Гехт Л., Шпітлер Х.-Й.. Значний внесок у теоретичне обґрунтування питань сутності та природи лізингу внесли російські науковці Адамов Н.А., Газман В.Д., Горемікін В.А., Прилуцький Л.Н., Смирнов А., Чекмарьова О.М., Джуха В.М., Кабатова О.В., Вітрянський В.В.

В Україні питаннями історії виникнення та формування лізингових відносин займалися такі вчені, як Внукова Н.М., Івасів Б.С., Міщенко В.І., Луб'янський О.С., Слав'янська Н.Г., Усенко Я.Б., Ольховиков О.В., Яновський О. Окремі аспекти лізингових відносин розглядалися у працях Бланка І.О., Бойко В.М., Кочеткова В.Н., Краєва Е.В., Луціва Б.Л., Саблука Р.П., Савельєва Л.А., Циганова С.А., Бондара М.І.

Юридичну природу лізингових відносин також досліджували вітчизняні науковці Бойчук Р.П., Рябко Л., Трофімова О.В., а також вчені країн колишнього Радянського Союзу Ільєсова К., Іщенко Е.Е., Мілош А.А., Угольнікова Е.В., Шетініна І.В.. Наукові розробки Кисіля С.П., Якубівського І.в деякій мірі також стосуються проблеми правого забезпечення лізингової діяльності.

Важливе значення в обґрунтуванні певних особливих ознак та критеріїв фінансового лізингу мали дослідження таких науковців як: Амуржуєв О.В., Азріліян А.Н., Требнев Е.Т., Васиків П.Г., Бутинець Ф.Ф., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С., Носкова І.Д.

Проте такий значний доробок вітчизняних та зарубіжних науковців щодо питань лізингу не лише не спрощує, але й ускладнює розуміння цього явища. Адже різні автори по різному трактують не тільки історію та природу виникнення, але й сутність та ознаки фінансового лізингу. Це пояснюється в основному недостатньою розробкою теоретичних питань лізингу, а також відсутністю єдиного методичного підходу на практиці.

Багатофакторний характер лізингу вимагає упорядкування накопичених знань, виявлення в ньому загальних властивостей і особливих ознак, що відрізняють його від суміжних економічних явищ і процесів.

Мета дослідження – дослідити погляди вітчизняних та зарубіжних науковців на питання природи та сутності фінансового лізингу. Визначити схожі та відмінні риси фінансового лізингу з іншими цивільно-правовими відносинами. Сформувати узагальнене визначення сутності фінансового лізингу. Обґрунтувати ряд критеріїв за якими доцільно визначати відносин фінансового лізингу.

Результати та їх обговорення

На думку більшості дослідників саме словосполучення «фінансовий лізинг» є звуковою копією англійськомовного «financial leasing», що перекладається як фінансовий лізинг або довгострокова оренда обладнання. З ділової англійської мови було перейнято лише саме словосполучення. Перенесення його першоджерельного змісту в українське законодавство не відбувалось.

Серед переважної більшості науковців прийнято вважати, що лізинг - це американський винахід 50-х років минулого століття, який потім, американські підприємці привезли до Європи, а згодом і до Азії. Однак, багато дослідників і практиків не поділяють таку думку, стверджуючи, що економічні відносини на кшталт лізингових існували задовго до початку нашої ери.

Суть лізингу досить вдало висловив Аристотель, який у своїй роботі «Риторика» стверджував: «...багатство полягає у рентабельному використанні власності, а не у володінні нею як такою...». Аристотеля не можна вважати винахідником «лізингу», проте саме йому вперше вдалось виразити філософський зміст лізингових відносин.

Розбіжність у поглядах на історію виникнення та розвитку лізингу пов'язана з різним розумінням того, що саме становить лізинг. При розгляді лізингу як однієї з форм довгострокової оренди, треба визнати, що його історія сягає глибокої давнини. Розуміння того, що для отримання доходу не обов'язково купувати або володіти необхідним майном, землею, будь-якими іншими засобами, а достатньо мати право їх використовувати, і саме таким чином здобувати бажані матеріальні блага, - одне із значущих відкриттів далекого минулого.

Безперечно, історико-правовий аналіз різних стародавніх джерел права дає підстави стверджувати про існування на той час детально розроблених правових норм, що покликані були обслуговувати досить простий товарно-грошовий оборот, зокрема, в частині, що стосується передачі майна у власність або тимчасове користування. Такі відносини складають основу сучасної правової конструкції лізингу, проте далеко не тотожні їй.

Явище фінансового лізингу виникло значно пізніше. Уряд Сполучених Штатів належним чином оцінив позитивні тенденції що відбувались за рахунок використання орендних схем фінансування і у стислі терміни (1952-1955 рр.) було розроблено та реалізовано державну програму стимулювання розвитку лізингу, яка передбачала також певні податкові пільги та можливість застосування прискореної амортизації. Фактично було дано поштовх формуванню законодавчого поля лізингових операцій, і зокрема фінансового лізингу. Так, у Єдиному торговельному кодексі США в розділі «Орендні угоди» 1952 р. було надано визначення *фінансового лізингу* як операції, за якої:

- лізингодавець не виробляє, постачає або вибирає майно (предмет лізингу);
- лізингодавець купує майно або право володіння і використання майна у зв'язку з лізинговою угодою.

Тобто фінансовий лізинг розглядався як тристороння угода, в якій брав участь постачальник предмета лізингу, лізингоодержувач і лізингова компанія як фінансовий посередник. При цьому, лізингоодержувачу забезпечувалось право користуватися зобов'язаннями та гарантіями які постачальник надавав лізингодавцю.

На міжнародному рівні визначення правового поля використання фінансового лізингу та узагальнення досвіду національних законодавств багатьох країн в галузі регулювання лізингових операцій відбулося значно пізніше. Лише у 1988 р. в Оттаві було прийнято Конвенцію «Про міжнародний фінансовий лізинг» [2], якою визначались загальні особливості лізингових операцій, та передбачалась їх регламентація на міжнародному рівні.

Підсумовуючи історико-правовий аналіз виникнення лізингу, хотілося б відзначити думку з цього приводу професора В.Вітрянського: «Як свідчить ознайомлення з відповідними науковими працями, економісти часто вбачають лізинг в усіх історичних документах, де мова йде про майновий найм (оренду), і, більше того, називають лізингом будь-який комплекс майнових відносин, пов'язаних з володінням річчю на іншому праві, ніж право власності. Думається, що такі твердження базуються на невірному розумінні сутності договору лізингу та його кваліфікуючих ознак...»[5].

Ретроспективний аналіз формування та становлення лізингу в світових господарських відносинах, дозволяє зробити висновок про багатогранність та складність поняття «фінансовий лізинг». Проте, в своїй працях сучасні науковці не є однастайними у визначенні поняття лізингу та трактуванні його сутності і природи.

Під категорією «сутність» у філософії розуміється зміст явища, те, що воно є саме по собі, на відміну від інших речей і явищ, на відміну від мінливих станів явища, які виникають чи можуть виникнути під впливом тих чи інших обставин.

Розглядаючи місце лізингу в системі економічних відносин, Н.М.Внукова [6], О.В.Ольховиков [7] пропонують заключити сутність лізингу в систему орендних відносин, які поєднує в собі лізинг.

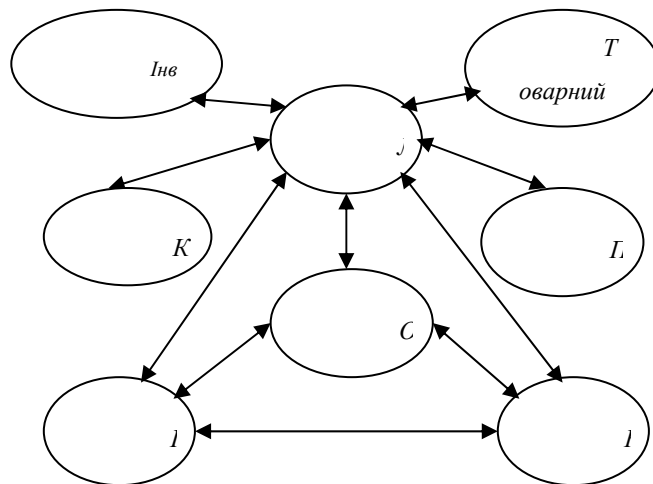
Проте, в економічній теорії та в практичній діяльності лізинг, зокрема фінансовий, може бути охарактеризований такими визначеннями, що відображають його сутність:

1. Спосіб кредитування підприємницької діяльності;
2. Спосіб купівлі-продажу основних засобів або права користування чужим майном;
3. Спосіб інвестиційної діяльності;

4. Одна з форм довгострокової оренди;
5. Дії за чужий рахунок, тобто керування чужим майном за доручення довірителя.

З одного боку, фінансовий лізинг за своїм змістом дуже споріднений з кредитними відносинами (видачею кредиту під придбання виробничих фондів). Можливим є і порівняння лізингових відносин з наданням лізингодавцем лізингодержувачу комерційного кредиту за договором купівлі-продажу з розстроченням виплати за майно, передане в фінансовий лізинг. Лізинг також можна розглядати і як діяльність, спрямовану на інвестування власних чи залучених фінансових ресурсів з метою отримання прибутку з лізингових платежів. З іншого боку, лізинг тісно пов'язаний з орендним механізмом тощо.

Насправді сукупність усіх цих визначень дає найповнішу характеристику економічної суті фінансового лізингу. Поєднання кредитної операції, інвестиційної та комерційної діяльності й оренди водночас створює нову організаційно-правову форму бізнесу – лізинг і, зокрема, фінансовий лізинг як його різновид.

Лізинг в системі економічних відносин

Елементи кредиту, інвестицій та оренди, як складові в комплексі лізингових відносин, в тій або іншій мірі визнаються більшістю вчених-економістів. Проте, якщо частина дослідників виходить з рівнозначної присутності в операції лізингу всіх трьох елементів, то інші автори можуть виділяти один із елементів або спростовувати наявність ознак інших. Так, О.Яновський зазначає, що лізингом є особлива форма оренди, пов'язана з наданням у користування машин, обладнання, інших матеріальних засобів та майна. Він також визначає лізинг як щось середнє між орендою та кредитом, розстрочкою та прокатом [31]. В.І.Міщенко, О.Г.Луб'яницький, Н.Г.Слав'янська вважають, що в економічному значенні лізинг можна розглядати як форму кредиту, що надається лізингодавцем лізингодержувачеві у формі майна, яке передано в користування, або форму інвестування в економіку, альтернативну банківському сектору. [18].

Переважає більшість спеціалістів у своїх працях підтверджують [3; 8; 9; 19; 24] що фінансовий лізинг відповідає кредитним відносинам.

Адже, надаючи на певний строк елементи основного капіталу, їх власник у певний термін отримує назад суму коштів сплачених за майно із виплатою комісійних, тобто є наявними принципи строковості та повернення, а також платності.

Проте, хоч за формою лізинг зовні є схожим на *комерційний кредит*, але є й суттєві відмінності. Зокрема, при комерційному кредитуванні одночасно з передачею товарів у тимчасове користування передається і право власності на них, а при лізингу ж право користування майном відокремлено від права володіння ним. Лізингоодержувач набуває лише права користування предметом лізингу, за що здійснює плату (лізингові платежі) лізингодавцю. Дослідження показують, що ототожнювати лізинг з кредитом некоректно. Це дуже вузький підхід до розуміння лізингу.

Професор В.Горемикін розглядає лізинг як систему підприємницької діяльності, яка включає як мінімум три види організаційно-економічних відносин: орендні, інвестиційні і торгові, зміст кожного з яких окремо повністю не вичерпує сутності специфічних фінансово-майнових лізингових операцій [9].

Багато дослідників, таких як О.В.Амуржуєв, А.Н.Азріліян, Е.Т.Требнев., І.О.Бланк, В.М.Бойко, П.Г.Васиків, Ф.Ф.Бутинець, Г.Л.Вознюк, Т.С.Смовженко, І.Д.Носкова вбачають у лізингу *модифікований вид оренди*. Проте, від оренди лізинг відрізняється наявністю не двох, а як мінімум трьох сторін в угоді, якщо функції орендодавця та підприємства, яке виготовляє обладнання, виконують різні особи. На відміну від оренди, при лізингу має місце інвестування власних чи запозичених коштів – тобто спеціальне придбання предмету для здачі його в лізинг; відповідальність перед лізингодавцем за виявлені недоліки предмету лізингу лізингоодержувач несе лише тоді, коли він сам брав участь у виборі продавця (постачальника) цього предмету.

Досить суперечливими є думки різних авторів щодо *співвідношення лізингу, хайрингу та рентингу*. Дехто, зокрема Чекмарьова О.М. [28], розглядає дві останні категорії як окремі самостійні форми орендних операцій. Інші автори, наприклад: Кочетков В.Н., Краєва Е.В. [15], Луців Б.Л. [16], навпаки, трактують лізинг, рентинг і хайринг як одну і ту ж форму операцій, але, відповідно, з тривалим (понад 3 роки), середнім (1 – 3 роки) і коротким (до 1 року) терміном оренди.

Проведені дослідження дозволяють стверджувати, що існує певна відмінність між лізингом, хайрингом та рентингом. Звичайна лізингова операція здійснюється з ініціативи користувача, бо саме він звертається до лізингової компанії з проханням взяти у користування певне майно. Хайринг можна назвати лізингом виробника, оскільки рішення про те, що майно буде здаватись у лізинг, приймає виробник. Оскільки при короткостроковому лізингу не відбувається повна амортизація майна, то відповідальність за здійснення такої операції лягає на лізингодавця. Тому рентинг називають лізингом лізингодавця.

Деякі автори вбачають у лізингових відносинах *інвестиційний характер*, характеризуючи його як «особливий вид інвестування тимчасово вільних або залучених фінансових коштів для придбання у власність у визначеного лізингодавцем (орендодавцем) продавця обумовленого з конкретним лізингоодержувачем (орендарем) майна та надання потім такого майна цьому орендарю у тимчасове користування за визначену плату» [10]. Р.П.Саблук, здійснюючи аналіз теоретичних аспектів лізингових відносин, визначав лізинг як «одне із важливих джерел надходження нових інвестицій» [22].

На інвестиційний характер лізингових операцій також вказують Л.А.Савельєв, С.А.Циганов, М.І.Бондар, Т.А.Бондар та інші вітчизняні економісти [23; 27]. На підтвердження цієї позиції можна навести показники частки фінансового лізингу серед інших форм фінансування розвитку підприємств, яка постійно зростає.

Проте, на нашу думку, ототожнення лізингових відносин з іншими видами грошово-матеріальних відносин є некоректним. Адже, пройшовши значний шлях розвитку лізинг відокремився та трансформувався до сфери більш високого рівня економічних відносин в порівнянні з орендною, банківською чи комерційною позикою. Лізинг вимагає та передбачає широкий діапазон знань фінансового ринку, в виробництві, на ринках сучасної техніки і технологій, а також варіаційних потреб клієнтів та особливостей його організаційно-економічного механізму.

Вищезазначені особливості лізингу дозволяють визначити основні його функції, які допомагають розкрити сутність цього явища:

1) *фінансова функція*. Лізинг для продавця – можливість відразу одержати повну вартість обладнання за рахунок посередника – лізингової компанії. Для лізингоодержувача лізинг є можливістю додаткового залучення основних засобів без суттєвого миттєвого відволікання фінансових ресурсів;

2) *виробнича функція*. Лізинг – це один з найбільш прогресивних методів матеріально-технічного забезпечення виробництва, що відкриває доступ до передової техніки в умовах її швидкого морального старіння. Завдяки оперативності та гнучкості лізингу лізингоодержувач одержує можливість задовольняти свої виробничі потреби у техніці і обладнанні [7];

3) *функція збуту*. Лізинг – це форма реалізації виробленої продукції, завдяки якій розширюється коло споживачів та ринки збуту;

4) *інвестиційна функція*. Лізинг для лізингодавця – це вигідний спосіб інвестування вільних фінансових ресурсів в основні засоби.

Що стосується *правової сутності лізингу*, то за останні роки науковцями було створено безліч теорій правової природи лізингу. Інколи зустрічаються роботи, автори яких спростовують існуючі підходи, роблять спробу обґрунтувати власну точку зору та одночасно вказують на можливість виникнення нових теорій. Так, О.В.Кабатова зазначає, що подальший розвиток лізингу, особливо в міжнародній сфері, може призвести до виникнення нових теорій і концепцій, оскільки тема правової природи лізингу залишається поки-що відкритою [13]. Російський вчений В.В.Вітрянський відзначає, що правова природа лізингу, його місце в системі зобов'язань залишаються серед найбільш дискусійних питань юридичної літератури, яка досліджує лізингові правовідносини [5].

Юридична природа лізингу також є предметом аналізу і вітчизняних вчених. Вказані питання вивчають Р.П.Бойчук, Л.Рябко, О.В.Трофімова, а також вчені країн колишнього Радянського Союзу В.В.Вітрянський, К.Ільясова, Е.Е.Іщенко, А.А.Мілош, Е.В.Угольнікова, І.В.Шетініна. Наукові розробки С.П.Кисіля, І.Якубівського в деякій мірі також стосуються цієї проблеми.

Узагальнивши результати досліджень сутності майнових відносин, що складають основу поняття лізингу, можна стверджувати, що: фінансовий лізинг – це майнові відносини, зміст яких полягає в тому, що одна особа (потенційний лізингоодержувач) звертається до іншої особи (потенційного лізингодавця) з пропозицією придбати для нього певне майно необхідне для основної діяльності лізингоодержувача.

Лізингодавець, набувши право власності на відповідне майно, передає право володіння та користування цим майном лізингоодержувачу за визначену плату і на визначений строк, з можливістю наступної передачі права власності на предмет лізингу після виплати всіх лізингових платежів. При цьому лізингодавець, реалізуючи функцію фінансування, з допомогою певних правових конструкцій перекладає на лізингоодержувача права та обов'язки, пов'язані з передачею предмета лізингу, ризиками його пошкодження або знищення, а також всіх відносин щодо його утримання та експлуатації.

Міжнародна практика традиційно розділяє фінансовий та оперативний види лізингу за властивими їм концептуальні ознаки. Основними критеріями для віднесення лізингу до фінансового або оперативного виступають ознаки обсягу зобов'язань та строк використання предмету лізингу. Проте існує ряд інших ознак за якими варто розрізняти фінансовий та оперативний лізинг. Фінансовий лізинг доцільно вирізняється за такими критеріями:

- лізингодавець є фінансовим посередником між продавцем (постачальником) предмета лізингу та лізингоодержувачем;
- суб'єкти лізингу (лізингодавець, лізингоодержувач, продавець (постачальник)) є суб'єктами підприємницької діяльності;
- вибір предмета лізингу, його продавця (постачальника), а також затвердження специфікацій є прерогативою лізингоодержувача, тобто у фінансовий лізинг передається майно, зазвичай спеціально придбане лізингодавцем у продавця (постачальника) на замовлення лізингоодержувача та на підставі затверджених ним специфікацій;
- предметом лізингу є виробниче обладнання, засоби виробництва або інше обладнання - за винятком того, яке можна використовувати переважно для особистих, сімейних або побутових цілей лізингоодержувача;
- лізингодавець залишається власником предмета лізингу впродовж усього терміну дії угоди фінансового лізингу;
- лізингоодержувач сплачує лізингодавцю як власнику предмета лізингу періодичні лізингові платежі;
- протягом строку дії договору лізингодавець за рахунок лізингових платежів повертає собі вартість майна і отримує прибуток від лізингової угоди;
- обсяг фінансових зобов'язань лізингоодержувача не зменшується у зв'язку із суттєвим зменшенням можливості використання предмета лізингу внаслідок ушкодження предмета лізингу, а також через неможливість його використання внаслідок обставин, за які лізингоодержувач не несе відповідальності;
- оскільки вибір предмета лізингу, його продавця (постачальника), а також затвердження специфікацій є прерогативою лізингоодержувача, лізингодавець не несе будь-якої відповідальності перед лізингоодержувачем щодо предмета лізингу;
- лізингоодержувач має право заявляти претензії щодо предмета лізингу безпосередньо його продавцю (постачальнику);

- лише в разі участі лізингодавця у процесі вибору продавця або предмета лізингу лізингодавець несе солідарну з продавцем (постачальником) відповідальність перед лізингоодержувачем щодо предмета лізингу;
- ризик випадкового знищення, втрати, ушкодження предмета лізингу переходить до лізингоодержувача з моменту передачі йому предмета лізингу;
- витрати на сервісне обслуговування, ремонт, страхування предмета лізингу несе лізингоодержувач, якщо інше не передбачено особливими умовами договору;
- тривалість терміну дії угоди фінансового лізингу практично збігається з терміном податкової амортизації та строком служби предмета фінансового лізингу;
- лізингодавець як власник має право на дострокове повернення предмета лізингу в разі неплатоспроможності (дефолту) лізингоодержувача;
- предмет лізингу обліковується на балансі лізингоодержувача;
- угода фінансового лізингу може передбачати умови придбання предмета лізингу у власність лізингоодержувачем.

Зазначені ознаки дозволяють чітко відмежовувати лізингові відносини від схожих цивільно-правових відносин, та повною мірою відображають їх правову природу.

Висновки

Ретроспективний аналіз формування та становлення лізингу в світових господарських відносинах, дозволяє зробити висновок про багатогранність та складність поняття «фінансовий лізинг». У цій новій організаційно-правовій формі бізнесу вбачається поєднання кредитної операції, інвестиційної та комерційної діяльності й оренди водночас.

Проте, ототожнення лізингових відносин з іншими видами грошово-матеріальних відносин є некоректним. Адже, пройшовши значний шлях розвитку лізинг відокремився та трансформувався до сфери більш високого рівня економічних відносин в порівнянні з орендною, банківською чи комерційною позикою. Лізинг вимагає та передбачає широкий діапазон знань фінансового ринку, в виробництві, на ринках сучасної техніки і технологій, а також варіаційних потреб клієнтів та особливостей його організаційно-економічного механізму.

Узагальнивши результати досліджень сутності майнових відносин, що складають основу поняття лізингу, можна стверджувати, що: фінансовий лізинг – це майнові відносини, зміст яких полягає в тому, що одна особа (потенційний лізингоодержувач) звертається до іншої особи (потенційного лізингодавця) з пропозицією придбати для нього певне майно необхідне для основної діяльності лізингоодержувача. Лізингодавець, набувши право власності на відповідне майно, передає право володіння та користування цим майном лізингоодержувачу за визначену плату і на визначений строк, з можливістю наступної передачі права власності на предмет лізингу після виплати всіх лізингових платежів. При цьому лізингодавець, реалізуючи функцію фінансування, з допомогою певних правових конструкцій перекладає на лізингоодержувача права та обов'язки, пов'язані з передачею предмета лізингу, ризиками його пошкодження або знищення, а також всіх відносини щодо його утримання та експлуатації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про фінансовий лізинг. Закон України. N 723/97– ВР від 16 грудня 1997 року із змінами та доповненнями.
2. Конвенція УНІДРУА від 26 травня 1988 р. «Про міжнародний фінансовий лізинг» (Оттава).
3. Адамов Н.А., Тилов А.А. Лізинг. – Спб., 2005. – 128 с.
4. Бойчук Р.П. Договір лізинга: Дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 – Х., 1997. – 188 с.
5. Витрянский В.В. Договор аренды и его виды: прокат, фрахтование на время, аренда зданий, сооружений и предприятий, лизинг. – М.: Статут, 1999. – 299 с.
6. Внукова Н. Сучасний стан економіко-правового регулювання фінансового лізингу в Україні //Лізинг в Україні. – 2005. – №3. – с.8–10.
7. Внукова Н.Н., Ольховиков О.В. Мир лізинга. – Харьков: Основа, 1994. – 220 с.
8. Газман В.Д. Лізинг: теория, практика, комментарии. – М.: фонд «Правовая культура», 1998. – 416 с.
9. Горемыкин В.А. Лізинг: Учебник. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К°», 2003. – 944 с.
10. Джуха В.М. Лізинг. – Ростов-на-дону, 1999. – 320 с.
11. Ильясова К. Понятие и правовая природа договора лизинга // Научные труды АДИЛЕТ. – 2001. – № 2(10). – 116 с.
12. Ищенко Е.Е. Правовое регулирование финансовой аренды в Российской Федерации: Автореф. дисс. канд. юрид. наук 12.00.03. – М., 2002.
13. Кабатова Е.В. Лізинг: правовое регулирование, практика. – М.: ИНФРА-М, 1998. – 204 с.
14. Кисіль С. Лізинг як специфічний вид цивільно-правових зобов'язань // Підприємництво, господарство і право. – 2000. – № 4. – с. 21–26.
15. Кочетков В.Н., Краева Е.В., Кочеткова О.В. Организация лизинговых операций. – К.: Укр.-фин. ин-т менеджмента и бизнеса, 1998. – 103 с.
16. Луців Б.Л. Лізинг і факторинг як альтернативне джерело кредитування та інструмент збуту: Навчальний посібник. – К.: «ІСДО», 1993. – 72 с.
17. Милош А.А. Лізинговий контракт // Законодательство и экономика. – 1995. – №11, с.8–9.
18. Міщенко В.І., Луб'янський О.С., Слав'янська Н.Г. Основи лізингу. Навч. посібник / Серія «Бібліотека банкіра». – К.: Товариство «Знання», 1997. – 138 с.
19. Прилуцкий Л.Н. Финансовый лизинг: правовые основы, экономика, практика. – М., 1997.
20. Різник, В. С. Цивільно-правове регулювання лізингу в Україні : Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03. / Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2006. – 18 с.
21. Рябо Л. Правова природа договору лізингу // Право України. – 2000. – № 1. – с. 70–72.
22. Саблук Р.П. Теоретичні аспекти лізингових відносин // Економіка АПК. – 2000. - № 11. – с. 49–57.
23. Савельев Л.А., Янукович В.Ф. Экономико-правовые основы применения финансового лизинга в системе территориально-производственных объединений автотранспорта Украины – Донецк: ИЭПИ НАН Украины, 1996. – 16 с.

24. Смирнов А. Лизинговые операции. – М., 1995. – 136 с.
25. Трофімова О.В. Поняття та ознаки договору лізингу // Вісник господарського судочинства. – 2004. – № 4. – с.173–180.
26. Угольникова Е.В. Понятие и признаки договора лизинга // Гражданин и право. – 2002. – № 9/10. – с.87–101.
27. Циганов С.А. Організаційно-економічні аспекти використання лізингу // Економіка АПК. – 1999. – № 11. – с. 66–71.
28. Чекмарева Е.Н. Лизинговый бизнес: Практическое пособие по организации и проведению лизинговых операций. – М.: Экономика, 1994. – 127 с.
29. Щетинина И.В. Финансовая аренда (лизинг) в российском гражданском законодательстве: проблемы правового регулирования. Диссертация ... канд. юрид. наук 12.00.03. – Ростов-на-Дону, 2003. – 175 с.
30. Якубівський І. Співвідношення договору фінансового лізингу і кредитного договору // Підприємництво, господарство і право. – 2001. – № 8. – с. 41–42.
31. Яновський О. Лізинг як форма підприємницької діяльності // Економіка України. – 1994. – № 11. – с. 90–92.

Надійшла 14.05.2010

УДК 334.012.23 (477)

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

О.С. ЄВСЕЙЦЕВА

Київський національний університет технологій та дизайну

В статті обґрунтовано доцільність застосування промисловими підприємствами методів реструктуризації, які дозволять оцінити стан підприємства та забезпечити його фінансове оздоровлення, збільшити обсяги випуску конкурентної продукції, підвищити ефективність виробництва

На сучасному етапі функціонування вітчизняні підприємства мають недостатньо розвинені системи збуту, недосконалі цінові стратегії, низьку конкурентоспроможність продукції, не повною мірою адаптовані до ринкових умов методи управління господарською діяльністю. Такі негативні тенденції зумовлюють необхідність покращення їх господарювання на основі реалізації процесів кількісних і якісних перетворень, спрямованих на адаптованість до факторів зовнішнього і внутрішнього середовища.

Аналіз досвіду господарювання у зарубіжних країнах свідчить, що реструктуризація є нормальним явищем для будь-якої економіки. Якщо падає ефективність діяльності підприємства або економічної системи в цілому виникає питання про необхідність змін у її структурі [1].

Постановка завдання

У зв'язку з цим, мета статті полягає в обґрунтуванні доцільності застосування вітчизняними підприємствами методів реструктуризації, але такі зміни мають відповідати структурі ринкового попиту, забезпечувати раціональне використання ресурсів, та, в результаті, сприяти максимізації вартості капіталу підприємства.